

Varhaník, Jiří

Osmdesátiny doc. PhDr. et Ing. Miroslava Plačka

Archaeologia historica. 2023, vol. 48, iss. 2, pp. 693-694

ISSN 0231-5823 (print); ISSN 2336-4386 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/digilib.78665>

Access Date: 17. 02. 2024

Version: 20231019

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

KRONIKA

Osmdesátiny doc. PhDr. et Ing. Miroslava Plačka

Dne 19. září 2023, právě v době konání 54. mezinárodní konference archeologie středověku v Brně, se dožívá významný současný medievista doc. PhDr. et Ing. Miroslav Plaček osmdesáti let. Narodil se ve Svobodíně na pomezí středních a východních Čech, během jeho mládí rodina často měnila bydliště v souvislosti s působením jeho otce, který učil na různých lesnických školách. Jubilant maturoval v roce 1960 ve Strážnici a v letech 1960–1965 studoval na Vysokém učení technickém v Brně. Pak až do počátku 90. let působil v technických profesích na východní Moravě. Vedle svého zaměstnání od mládí projevoval zájem o středověká panská sídla, dějiny osídlení a šlechtických rodů. Zpočátku publikoval popularizační příspěvky v časopise *Věda a život*, od 80. let se jeho práce, zaměřené převážně na terénní průzkumy hradních zřícenin, počaly stále častěji objevovat v odborném tisku.

V roce 1996 dokončil studium oborů historie a archeologie na Masarykově univerzitě v Brně. Tamní Historický ústav a Ústav archeologie a muzeologie se pak staly jeho dlouholetými působišti, kde přednášel nejprve jako externista, později řádně jako odborný asistent a docent. V roce 2006 se habilitoval na Filozofické fakultě Univerzity v Hradci Králové prací *Moravský šlechtický rod erbu vrchních pruhů*. Před několika lety ukončil svoji rozsáhlou pedagogickou činnost, která se zdaleka neomezovala jen na Masarykovu univerzitu, a přesídlil do Prahy, kde se zapojil do činnosti zdejší pobočky Klubu Augusta Sedláčka.

Záběr jeho prací je natolik široký, že jej lze jen těžko stručně postihnout. Od velkého počtu terénních náčrtů a zaměření jak torzálních architektur, tak drobných tvrzišť, které předchází literatura neobsahovala, přes zpracovávání stavebněhistorických průzkumů historických staveb až po rozsáhlé historické studie. Tomu také odpovídá jeho neobyčejně bohatá publikační činnost, z níž vedle desítek kapitol v různých monografiích a ještě početnějších studií a příspěvků v odborných periodikách včetně *Archaeologia historica* vyniká řada obsáhlých prací převážně encyklopedického charakteru. První z nich představuje kniha *Hrady a zámky na Moravě*, která vyšla ve dvou vydáních (1996, 1999). Podstatně rozsáhlejší je *Ilustrovaná encyklopedie moravských hradů, zámků a tvrzi*, která kromě dvou vydání (2001, 2007) byla ještě doplněna o Dodatky, přehledně reflektující nejnovější poznatky (2007). Obdobnému tématu je věnována publikace *Zaniklé hrady, hrádky a tvrze Moravy a Slezska* (spoluautor F. Musil, 2003). Že se jubilantův záběr neomezuje jen na moravskou problematiku, dokládá především publikace *Encyklopedie slovenských hradů*, již zpracoval s Martinem Bónou a která vyšla jak v české, tak ve slovenské verzi (2007). Přelomový význam uvedených prací vyplývá zejména ze skutečnosti, že zatímco této české problematice byla již dříve věnována obsáhlá kniha D. Menclové *České hrady* (1972), pro Moravu a Slovensko žádná podobná modernější syntéza s náležitou dokumentací a analytickými plány k dispozici do té doby nebyla.

Z autorovy habilitační práce vychází kniha *Páni z Kunštátu. Rod erbu vrchních pruhů na cestě k trůnu* (spoluautor P. Futák, 2006). Významný je rovněž jeho podíl na katalogu *Od gotiky k renesanci* (1999), pracích *Město Hranice do Bílé Hory. Archeologické památky střední Moravy. Svazek 8* (2004), *Hodonín. Dějiny města do roku 1948* (2008), *Veselí nad Moravou. Město na*

řece času (2011) a souhrnný přehled *Středověká města na Moravě a v sousedních zemích* (editor s P. Futákem a M. Vařekou, 2009). Početnými vyobrazeními přispěl do doposud publikovaných svazků *Uměleckých památek Moravy* (1994–2021).

Popularizační charakter má úspěšná edice *Copuli lapidum I–IV* (spoluautoři P. Šimeček a V. Skálová, 2008–2016) s početnými perspektivními rekonstrukcemi někdejšího vzezření hradních staveb, atraktivně zpracovanými P. Šimečkem.

Vedle stovek panských sídel na Moravě, v Čechách, na Slovensku, v Polsku, v Rakousku i ve Středomoří, jimiž se jubilant zabýval, je třeba připomenout zříceninu hradu Rokštejna, k níž se spolu se svým přítelem a kolegou Zdeňkem Měřinským opakovaně vracel v souvislosti s jejím dlouhodobým výzkumem.

Ani v posledních letech neopadla jeho obdivuhodná energie, s níž se pouští do širokého okruhu svých badatelských aktivit, jak to dokládá nejnovější část jeho bibliografie.

Jubilantovi přejeme pevné zdraví, dobrou náladu a další tvůrčí úspěchy. Ad multos annos.

Jiří Varhaník

Obsáhlá výběrová bibliografie je otištěna v *Archaeologia historica* 38/2013, 2, 751–754, bibliografie od roku 2012 pak v *Archaeologia historica* 43/2018, 2, 589.

Bibliografie doc. PhDr. et Ing. Miroslav Plačka od roku 2018 (2017)

Rondel a bastion. Poznámky k vývoji fortifikací v pozdním středověku a raném novověku, *Zprávy Včely Čáslavské* 3, 2018, 111–122.

Města, hrady, tvrze – cíle útoků a základny Jana Sokola z Lamberka. In: Elbel, P.–Jan, L.–Jurok, J. a kol., *Z počátků husitské revoluce. K výročí svěcení husitských kněží na Lipnici v roce 1417*, 11–40, 340–341. Brno 2019.

K nedávným proměnám dvou hradních zřícenin středního Podyjí. In: *Acta Musei Scepusiensis 2014–2017. Ročenka SNM – Spišského múzea v Levoči*, 184–193. Levoča 2019.

Poznání nezastaví ani slepé uličky. In: *Svorník 16. Sborník z konference stavebněhistorického průzkumu v Kroměříži 2017*. Praha, v tisku.

Kam po poboření rodového hradu? Páni z Ungersberka si poradili. In: *Chocholáč, B.–Malíř, J.–Reitinger, L.–Wihoda, M., Pro pana profesora Libora Jana k životnímu jubileu*, 435–442. Brno 2020.

Krátká vzpomínka na dávné cesty za hrady jihozápadního Polska. In: *Hrady mnou spatřené. Sborník příspěvků k životnímu jubileu Radima Vrly (Janišová, J.–Janiš, D.–Štětina, J., edd.)*, 45–50. Brno 2021.

Opevněné sídlo v Kelčanech – centrum boskovických statků na Kyjovsku. In: *Modestia est signum sapientiae. Studie nejen ke středověkému umění k počtě Dalibora Prixe (Dolejší, K.–Haničák, O., edd.)*, 108–113. Praha 2021.

Maloasijská předmostí johanitského státu v Egeidě. In: *Zborník k 70. narodeninám Michala Slivku*. (Bača, M., ed.), 211–219. Bratislava 2022.

Stavebněhistorický vývoj šternberského hradu. In: *Papajík, D. a kol., Dějiny Šternberka*, 580–605. Šternberk 2022.

Byly Pohořelice „ostrovním“ městem? *VVM LXXIV*, 2022, č. 1–2, 27–33.

Voda na hradech johanitského státu v Egeidě, *AH 48*, 2023, v tisku.

Předmluva. In: *František Alexander Heber: Moravské hrady a jejich pověsti (Úlovec, J., ed.)*, v tisku.